

Ukrajina stále čerpá ruský plyn a financuje válku proti sobě. Bude to pokračovat i v roce 2025?

---

 pravda.com.ua/eng/articles/2024/08/15/7470472

Ukrainska Pravda

Rusko obsadilo části ukrajinského území a způsobilo nesmírné škody na jeho energetické infrastruktuře. Ukrajina přesto pokračuje v přepravě ruského plynu do Evropské unie.

Dodávky zůstaly bez přerušení i přes pokračující boje v ruské Kurské oblasti, kde se nachází plynoměrná stanice Sudža – jediný vstupní bod ruského zemního plynu do ukrajinské přepravní soustavy.

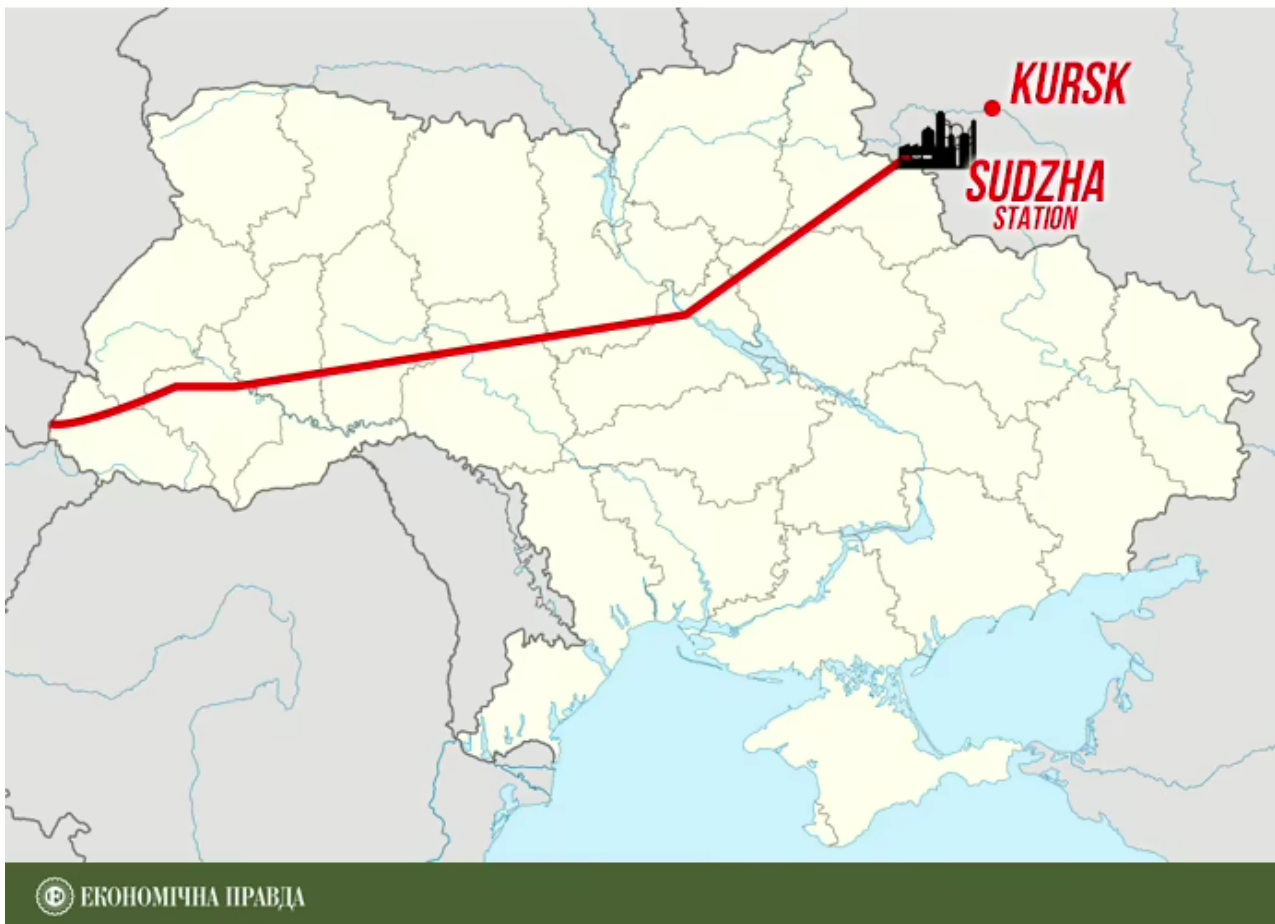
Důvodem politiky jsou závazky Ukrajiny vůči zemím EU v rámci pětileté tranzitní dohody, která vyprší 1. ledna 2025. To však nutně neznamená, že tok ruského plynu přes ukrajinské území skončí.

Diskuse o možných scénářích pokračování tranzitu jsou stále častější, přičemž jednou z možností je Ázerbájdžán jako prostředník. Jaká je ale skutečná motivace za tím?

Události v Sudzha: jak boje ovlivnily tranzit plynu a ceny v EU

RUSSIAN GAS TRANSIT THROUGH UKRAINE VIA THE SUDZHA METERING STATION

V časných hodinách ukrajinské ofenzívy v Kurské oblasti , která začala 6. srpna, podlehlá ukrajinským silám plynoměrná stanice Sudzha na rusko-ukrajinské hranici.

Sudzha je jediným zařízením, přes které byl v posledních letech dodáván ruský plyn do Evropské unie. Boje v blízkosti stanice nevyhnutelně vyvolaly obavy o proveditelnosti pokračování tranzitu zemního plynu.

Ráno 7. srpna ukrajinský provozovatel přepravní soustavy plynu (GTSO) oznámil , že tranzit ruského plynu probíhá bez přerušení. "Žádosti [pro tranzit – Ekonomichna Pravda] byly potvrzeny a tok plynu je zachován," uvedla ukrajinská společnost.

Ten den činil objem tranzitu přibližně 39,5 milionů metrů krychlových, což je 6 % pod standardní úrovní. Později se však zotavil na roční průměr 42,4 milionů metrů krychlových. V současnosti zůstává tranzit ruského plynu na maximální kapacitě.

Jak události Sudzha ovlivnily ceny plynu? V prvních hodinách ukrajinské ofenzivy v Kurské oblasti o několik procent vzrostly, ale nakonec se stabilizovaly. Týden před ofenzivou byla cena zemního plynu v EU 400 USD za 1000 metrů krychlových. Po týdnu intenzivního nepřátelství se však cena zvýšila na 455 USD za 1 000 metrů krychlových.

Distribuční stanice plynu Sudzha před totální ruskou invazí na Ukrajinu.

Foto: Google.com

Vzhledem k rozsahu událostí na hranicích považují analytici i takové mírné zdražení plynu za spekulativní, protože v současnosti nehrozí zastavení nebo omezení dodávek ruského plynu. Navzdory nepřátelství v blízkosti plynárenské stanice Ukrajina znovu potvrdila svůj status spolehlivé tranzitní země.

Distribuční stanice plynu Sudzha po ukrajinské ofenzivě.

Zdroj: x.com

Věci se mohly vyvinout jinak. Nejmarkantnější událost se stala v srpnu 2022, kdy ruský energetický gigant Gazprom uměle navýšil ceny plynu v EU na 3 000 USD za 1 000 metrů krychlových. Následně ceny v zemích EU klesly na 300–400 USD za 1 000 metrů krychlových.

Proč Ukrajina tranzituje ruský plyn?

Kyjev a Moskva podepsaly pětiletou tranzitní smlouvu na konci roku 2019. Ukrajina o dohodu usilovala z několika důvodů. Ekonomicky tranzit poskytl Kyjevu miliardy dolarů. Část těchto příjmů byla alokována na údržbu plynárenské přepravní soustavy (GTS), zbytek byl přidán do státní kasy.

Kromě toho se Rusko v rámci dohod zavázalo zaplatit Ukrajině dluh ve výši téměř 3 miliard USD udělený v rámci arbitráže ve Stockholmu. [Stockholmská arbitráž odkazuje na právní spor mezi Naftogazem, ukrajinskou státní ropnou a plynárenskou společností, a ruským Gazpromem. V roce 2017 arbitrážní soud zjistil, že Gazprom porušil své smluvní závazky podle dohod o dodávkách a tranzitu plynu z roku 2009 a nařídil, aby Gazprom zaplatil Naftogazu 4,63 miliardy dolarů za nedodání dohodnutých objemů plynu pro tranzit – ed.].

Druhým důvodem bylo, že plynovod Nord Stream 2 byl těsně před dokončením, zbývalo položit pouze 30–40 km potrubí. To by Rusům umožnilo opustit služby ukrajinské GTS, což by vedlo ke ztrátě tranzitu, peněz a vlivu Kyjeva na Kreml.

Třetím důvodem, o kterém mimo záznam diskutovali ti, kdo se účastnili vyjednávání, bylo to, že tranzit byl považován za jednu z mála pák vlivu, které mohou odradit Moskvu od zahájení války v plném rozsahu. Bohužel válka skutečně vypukla, navzdory naději, že tento faktor ji odvrátí.

Nicméně i v den 903 rusko-ukrajinské války proudí ruský plyn do EU jako obvykle. Proč se to děje a má z toho Ukrajina prospěch?

Ekonomika tranzitu

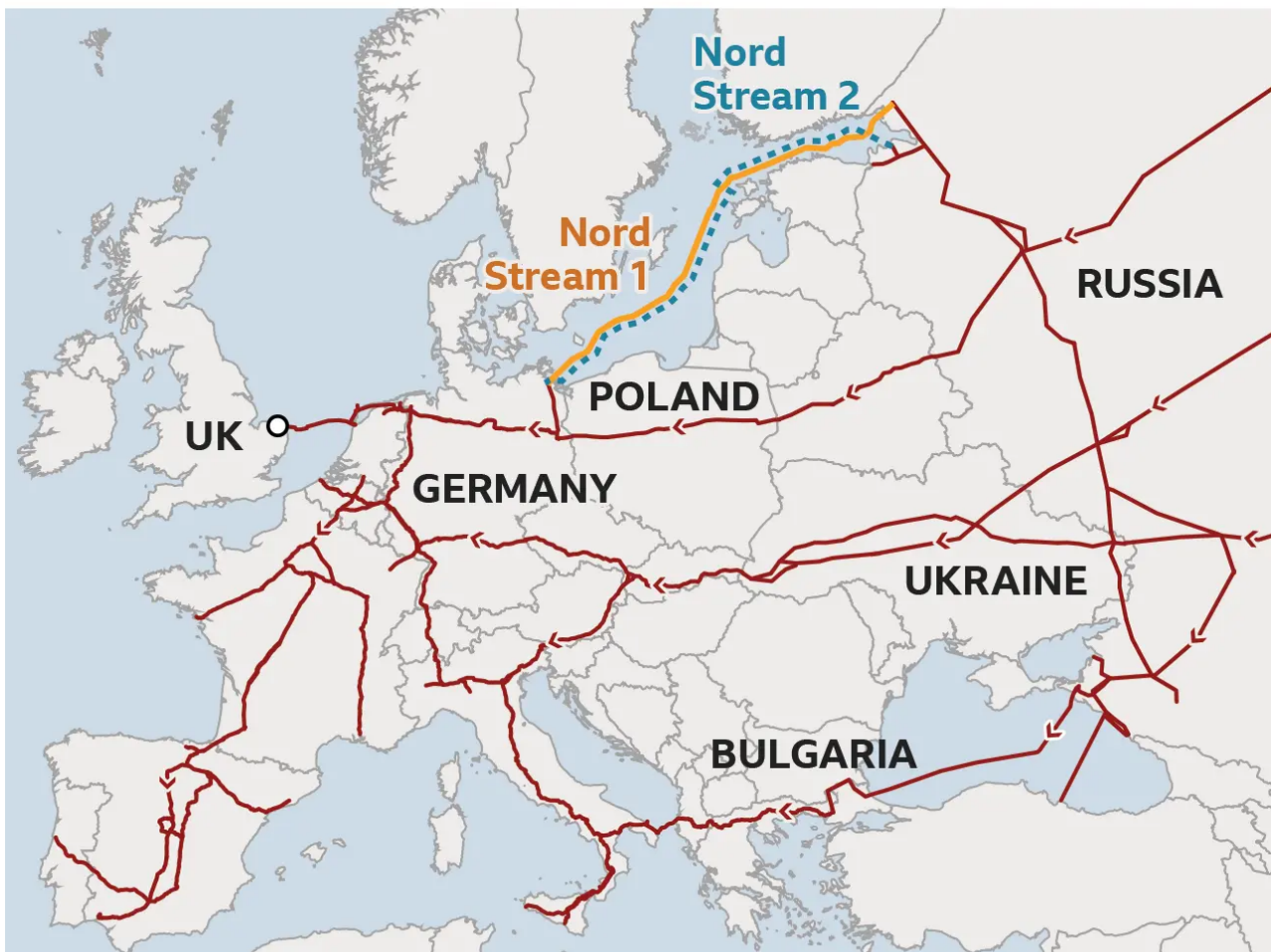

Ukrajina měla plné právo vyhlásit vyšší moc první den úplné ruské invaze a zastavit přepravu ruského plynu přes své území, ale neučinila tak. Hlavním důvodem bylo, že před dvěma lety nebyly

všechny země EU připraveny okamžitě najít alternativní dodavatele plynu a přechod si vyžádal čas.

Před válkou Gazprom do EU dodával ročně 150–155 miliard metrů krychlových zemního plynu, což představovalo asi 40 % celkového dovozu plynu bloku. Z Ruska do EU vede přes třetí země celkem pět plynovodů.

The most important gas pipelines in Europe

Source: European Network of Transmission System Operators for Gas

Oba plynovody Nord Stream byly odstaveny a zablokovaný je i plynovod Jamal-Evropa s kapacitou 38 miliard metrů krychlových ročně. Dodávky plynu do EU jsou v současné době vedeny přes plynovody TurkStream a Blue Stream přes Turecko, jižní a jihovýchodní Evropu a přes jeden ze dvou vstupních bodů do ukrajinské přepravní soustavy plynu.

Protože některé z těchto zemí jsou strategickými partnery Ukrajiny a poskytují Kyjevu finanční a vojenskou pomoc, tranzit plynu pokračuje. Kolik na tom všem Rusko vydělá? Gazprom přepraví 12-14 miliard metrů krychlových plynu ročně prostřednictvím ukrajinské GTS, čímž vydělá asi 5 miliard USD.

Ukrajinský operátor GTS dostává ročně 700–800 milionů USD z tranzitních poplatků. Lví podíl těchto prostředků je alokován na náklady na dopravu, zejména na nákup topného plynu pro kompresory a údržbu plynárenské přepravní soustavy.

Pokud Ukrajina zastaví tranzit po roce 2024, kdy vyprší platnost současné dohody, přijde o 800 milionů USD v ročních příjmech, zatímco Gazprom utrpí ztrátu 5 miliard USD.

Tranzit po roce 2024: klady a zápory

Veřejný postoj Ukrajiny k pokračování tranzitu od 1. ledna 2025 je „žádná jednání ani dohody s Gazpromem a Rusy“. Taková pozice však neznamena, že nebude zásobování.

"Naftogaz nehodlá jednat o prodloužení smlouvy s Gazpromem. Na druhou stranu ukrajinský stát vlastní klíčové strategické aktivum – přepravní soustavu plynu. Je pro nás nanejvýš důležité, aby GTS fungovala," uvedl Naftogaz. CEO Oleksii Chernyshov.

"Jedním z aktuálně projednávaných návrhů je nahradit ruský plyn dodávkami z Ázerbájdžánu. To nyní dělají vládní představitelé," prohlásil začátkem července prezident Volodymyr Zelenskyj.

Ukrajinský ministr energetiky Herman Haluščenko poznamenal, že Kyjev v současné době nemá žádné konkrétní návrhy na tranzit ázerbájdžánského plynu.

"Vždy říkám, že potřebujeme mít na stole konkrétní dokument. Zatím není žádný konkrétní návrh, o kterém by se dalo diskutovat. Budeme mluvit, až se z možných iniciativ stanou praktické návrhy," dodal ministr.

Co si o potenciálním rozšíření tranzitu myslí odborníci z oboru a účastníci trhu? Serhii Makohon, bývalý šéf ukrajinského operátora GTS, byl důsledným zastáncem ukončení tranzitu po vypršení současné smlouvy.

"Gazprom generuje z tranzitu asi 5 miliard USD ročně, zatímco Ukrajina dostává 800 milionů USD, ale většina těchto peněz jde na samotný tranzit. [Ukrajinská] pokladna dostává 100-200 milionů USD na daních a dividendách. Pokud tato čísla porovnáme Nevidím v tom moc ekonomický smysl [pokračování v tranzitu]," říká Makohon.

Domnívá se, že Kreml také považuje plyn za politický vliv na Slovensko a Maďarsko. "Strany [slovenského premiéra Roberta] Fica a [maďarského premiéra Viktora] Orbána jsou dost proruské. Často slyšíme jejich poznámky o jejich snaze blokovat pomoc Ukrajině ," dodává Makohon.

Mykhailo Honchar, vedoucí think-tanku Strategy XXI se sídlem v Kyjevě, také podporuje zastavení tranzitu. "V dobách války se priority poněkud liší od těch, kdy dominují komerční přístupy. Nemůžete nechat nepřítele vydělávat peníze a živit jeho válečnou hrud'. Neměli bychom z absence tranzitu dělat tragédii," řekl.

Ázerbájdžánské nebo ruské zásoby

Honchar považuje myšlenku tranzitu údajně ázerbájdžánského plynu za „podvodnou taktiku“. Říká, že ve skutečnosti by to byl ruský plyn přepravovaný pod rouškou ázerbájdžánských dodávek.

"Ázerbájdžán v současné době nemá k dispozici žádný plyn pro tranzit přes Rusko a Ukrajinu do Evropské unie. Všichni dobře chápou, že to bude ruský plyn maskovaný jako ázerbájdžánský plyn."

Jednalo by se o swap, kdy SOCAR [Ázerbájdžánská státní ropná a plynárenská společnost] nakupuje plyn od Gazpromu a palivo, zdokumentované jako ázerbájdžánské, je pak přepravováno do EU.

Proč bychom to chtěli?" diví se Makohon.

Podle Honchara by za návrhem mohlo být schéma ve prospěch Kremlu.

"Prostředky, které nějaká společnost přidružená k Gazpromu s evropskou registrací obdrží, nepotečou do Ruska, ale zůstanou v Evropské unii. Tyto prostředky mohou být použity na nákup různého kritického vybavení a materiálů, které Moskva potřebuje k výrobě raket a přesných zbraní."

Toto zařízení by pak mohlo být legálně přepraveno přes Ázerbájdžán do Ruska. Proto, když diskutujeme o pokračování tranzitu, měli bychom se dívat na vojenskou sféru, ne na plynárenský sektor," říká.

Makohon také věří, že otázka ázerbájdžánského plynu zahrnuje korupci a intriky.

"Pokud EU potřebuje plyn, udělejme vše transparentně. Řekněme Rusům: 'Pokud potřebujete tranzit, vraťte nám Záporožskou jadernou elektrárnu, přestaňte se zaměřovat na náš energetický sektor a navíc zavedeme dodatečné clo o tranzitu vašeho plynu'."

Pro nás to jsou další 2-3 miliardy USD na obnovu energetického sektoru. Bude to transparentní a jasné, jinak nevidím smysl souhlasit s tranzitem nějakého ázerbájdžánského plynu, který ani neexistuje," uzavřel Makohon.

Překlad: Artem Yakymyshyn

Střih: Rory Fleming-Stewart